

Inleiding

Beste mensen,
Deze ontmoeting is eigenlijk een jubileum
Een ontmoeting met Mirjam, en met de
andere geportretteerden
Eindelijk. Een feest van ontmoeting. En als je
het wat plechtiger wilt formuleren: een
ontmoeting van aangezicht tot aangezicht.
Veel van de geportretteerden ken ik. Een
aantal van hen heb ik in het echt ontmoet,
sommigen ken ik van horen zeggen. En een
enkeling zou ik wel leren kennen. Omdat het
Mirjams mensen zijn.
Menselijkheid gebeurt in de ontmoeting
tussen IK en JIJ, of IK en HET.

Buber

Ik kan niet over Mirjams portretten praten
zonder Martin Buber te noemen. Hij is een
van Mirjams favoriete denkers 😊
Het Bijbelse principe spreekt van de naaste.
Iemand die *naast je staat*. Die je *te na staat*.
Martin Buber plaatst de naaste tegenover de
ander. JIJ tegenover IK. Dat is ontmoeting
Als we het hebben over ontmoetingen, is het
tegenover de plaats waar het gebeurt, aldus
Buber.
Maar let op:
Is er *echt* ruimte om te Zijn, dan is er
ontmoeting tussen de twee tegenovers. Dat
noemt Buber *dialog*.
Voegen we er kwalificering, oordeel aan toe,
dan is er ook ontmoeting, maar dan ontmoet
ik niet de Ander, maar eigenlijk Mijzelf. Dan
ontmoet ik mijn eigen oordeel, mening,
concept over de ander. Dan is er alleen
dialog met mezelf – in feite een *monoloog*.
De ontmoeting tussen mijn essentie en jouw
essentie, tussen Ik en Jij of Ik en U – die
komt tot stand als we puur en alleen ZIJN,
tegenover elkaar, en met de ruimte die dat
schept.
Je kunt soms denken dat je iemand echt
ontmoet. Je kunt dan een ander tegenover je
hebben, maar die ander is omkleed, omhuld,
en zelfs verhuld in wat jij die ander toekent.
Jouw gedachten, ervaringen, meningen, en
alles wat je over die ander vernomen en
geleerd hebt. Volgens Martin Buber is dat
geen ontmoeting tussen IK en JIJ, maar
alleen een ontmoeting tussen IK en HET. Een

ontmoeting met *jezelf*. Met jouw gedachten
over de ander.

De portretten

In de gesprekken tussen Mirjam en mij,
waarin geen thema onbesproken blijft – van
witlof met rozijntjes tot wereldpolitiek, en van
biertjes tot Buber – , gaat het ook vaak over
de observatie dat er van West naar Oost een
opvallend verandering is in de publieke
omgang tussen mensen. Mirjam is ook vaker
in oostelijk Europa geweest, ook bij mij op
bezoek in Roemenië, en het lijkt wel, vinden
we allebei, alsof je onderweg uit het
westelijke naar het oostelijke steeds meer
kunt kijken, steeds meer bekeken kunt
worden, zonder dat het onaangenaam is.
Mensen lijken elkaar meer toe te staan om te
zien, en daadwerkelijk gezien te worden. Je
mag kijken en je mag bekeken worden. Niet
opdringerig, maar menselijk. Open,
belangstellend. En is het niet een menselijke
vereiste om te zien, op enige wijze?
Om de ander in het gezicht te zien? Zien is
dan: waarnemen, met aandacht observeren,
opmerken wat er gebeurt in de ziel van de
ander. Zien is dan een functie van de
ontmoeting.
Wee de wereld waarin mensen elkaar niet
meer mogen aankijken, waarin het zien van
de ander beperkt blijft tot georganiseerde
momenten en situaties.
Het volhardende kijken van Mirjam levert ons
15 portretten op. Allemaal mensen die
wezenlijk bestaansrecht hebben gekregen in
haar leven, en die spreken tot haar hart.
Mensen die zij ziet, en gezien heeft, mensen
naar wie zij zich toegewend heeft.
Ik zal nooit het zachte ongemak vergeten,
dat ik voelde, toen ik zo'n twintig jaar
geleden voor het eerst Mirjams blik op me
voelde rusten. Ze had zich naar me
toegekeerd. En ze keek. Ik kon het niet
duiden, want ik kende deze manier van kijken
niet. Wat wilde ze? Niets. Wat vroeg ze?
Niets? Wat vond ze van me? Wat was haar
mening? Welk concept had ze in haar hoofd?
Er was niets van dat alles. Ze was aan het
zien.
Zo is haar blik, heb ik inmiddels geleerd. Het
kijken van een ziener. Een zeldzaam talent

om te zien met ogen zonder oordeel, concept, ego en manipulatie.

Het klinkt een beetje als wat St. Exupéry schrijft in zijn boek *De kleine prins*: „Alleen met het hart kun je goed zien... het wezenlijke is voor de ogen onzichtbaar”. De portretten die hier vandaag tentoongesteld worden, zijn beelden van het hart, gezien met de ogen van iemand die wezenlijkheid op het doek brengt. De wezenlijkheid, de essentie van deze personen, zoals Mirjam die waarneemt. Wat er op deze expositie te zien is, is het gebeuren van de ontmoeting tussen Mirjam en de geportretteerde. De mensen tegenover haar, de naasten in haar bestaan, die ze rondom zich heeft verzameld. Uit die ontmoetingen, soms jarenlange, decennialange contacten, komen vijftien portretten voort .

En nee, wij, de geportretteerden zijn niet de mensen op het doek. Wat er op deze schilderijen te zien valt, is intiem, is eigen, is het wonder van de ontmoeting tussen de kunstenaar en de Ander. Wat er op deze schilderijen te zien valt is het hart van Mirjam, tastbaar gemaakt met penseel en verf.

Tot slot:

Ik realiseerde me nog iets, bij het nadenken over de portretten die hier van Mirjam tentoongesteld worden. Heb je het over zien en gezien worden, dan is

daar in het Nederlands een woord voor: gezicht. Vroeger zeiden ze ook wel: *aangezicht*.

Met je gezicht *zie je*, en in je gezicht *word je gezien*.

Een gezicht is het meest zichtbare gedeelte van je lichaam, het meest kwetsbare, blootgestelde.

En via je gezicht maak je als allereerste contact. Met je woorden, met je blik, met je ogen.

Je gezicht is de plaats waar je ten diepste ziet en gezien wordt. Een wezenlijke ontmoetingsplaats tussen JIJ en IK, of tussen GIJ en IK. Laat je je gezicht zien, dan ben je aanwezig.

In de bijbel wordt soms gesproken van Gods aangezicht. En daarmee wordt dan bedoeld dat de Heer zelf aanwezig is. En dat Hij je ziet, en ontmoet.

Mirjam is onbevreesd voor ontmoetingen met de ander, en met de Ander, met een hoofdletter. Het hoort bij haar leven, bij haar manier van kijken en zien.

Hier hangen portretten van mensen die gezien zijn. En gezien worden is uiteindelijk ook geliefd zijn.

Gefeliciteerd Mirjam, met deze expositie.

Dank je wel, dat je je gaven inzet, en dat je je hart laat zien.

Gefeliciteerd allemaal, met Mirjam. Haar werk bewijst dat de wereld soms toch een wonderlijk mooie plek is. Zolang mensen elkaar durven te zien en te ontmoeten.

----- RRHM-----

auteur Rebekka Hermán Mostert (portret door Mirjam van den Briel) zelfportret Mirjam van den Briel op jongere leeftijd

beide portretten hangen in de expositie